

עצמו, ונמצא דקדם איסור יום כיפור לאיסור נבילה, מכל מקום אינו חל. לפי שקודם שנתנבלה, היתה הבהמה אסורה משום אבר מן החי. ולא חל איסור יום כיפור על איסור אבר מן החי⁽³⁾.

רבינא אמר: אפילו תימא דהא דממעטינן טבל משום דאיסורו מחמת דבר אחר, כרבנן היא, נמי אתי שפיר. דהכי קאמר: מי שאיסורו [כשהחמיץ] משום "בל תאכל חמץ בלבד", יוצאים בו [כשלא החמיץ] ידי חובת מצה. יצא טבל זה, שאין איסורו בחימוצו משום "בל תאכל חמץ" בלבד.

אמר רב ששת: הא מני רבי שמעון היא, דאמר: אין איסור חל על איסור! וכיון שכבר קדם איסור טבל על תבואה זו, שוב אין חל עליה איסור חמץ.

דתניא: רבי שמעון אומר: האוכל נבלה ביום הכפורים בשוגג, פטור מקרבן חטאת על אכילה ביום הכפורים! משום שאיסור הנבילה חל קודם כניסת יום הכיפורים⁽¹⁾. ולא אתי איסור יום הכיפורים וחל על איסור אכילת חלב⁽²⁾.

ואף אם נתנבלה הבהמה ביום הכיפורים

כולל. שהרי איסור החמץ לא חל על ידי כניסת הפסח. אלא על ידי חימוץ עיסה זו. וחימוץ זה אינו אוסר את כל החמצים שבעולם, אלא אוסר רק את החמץ הזה.

וכנדון זה איתא בביצה שנולדה ביום טוב מן הטריפה. ונחלקו שם הצמח צדק ורבי עקיבא איגר בתשובה סה. רש"ש.

3. רש"י. והקשו תוספות, הא במיתתה פקע מינה איסור אבר מן החי. ויחולו אז בבת אחת איסור יום כיפור ואיסור נבילה. שהרי מודה רבי שמעון, שאם באו שני האיסורים בבת אחת, חלים שניהם.

לכך פירשו, דמלבד איסור אבר מן החי דאית בה מחיים, אסורה גם כן משום איסור "שאינו זבוח". ואיסור זה נמשך אף לאחר שנתנבלה. והוא המונע מאיסור יום כיפור מלחול. דהרי קדם לו.

ודברי רש"י יתיישבו על פי המבואר במאירי ובריטב"א בקידושין [עז א], דכשנתנבלה ביום כיפור, קדם איסור נבילה לאיסור יום כיפור. משום שאיסור נבילה בכזית, ויום הכפורים איסורו בככותבת. ויעוין בשפת אמת.

דרשה, אבל לדידן דאיסור לא על איסור אף בכולל ליתא להך דרשה, מכל מקום קשיא. שהרי לגבי חדש לא חשיב חמץ איסור כולל. שהרי כל התבואה שבעולם אסורה משום חדש. ויעוין בקהלות יעקב, שכתב בכמה דרכים לבאר דחשיב שפיר איסור מוסיף. עוד כתב, דהירושלמי לשיטתו ודאי לא קשיא. דכתב כאן [פרק ב הלכה ג] דאיסור חמור חל על איסור קל.

1. אבל לרבנן, היכא שהאיסור השני כולל עמו דברים נוספים, הרי הוא חל על האיסור הראשון. והכא נמי, איסור חמץ כולל אף חמצים אחרים שאינם טבל.

ולשיטת רש"י, כל שהאיסור השני מוסיף אף איסור הנאה, חשיב איסור מוסיף. והכא נמי, טבל אינו אסור אלא באכילה. והחמץ מוסיף עליו איסור הנאה.

2. ומשמע, דלרבנן דאית להו דאיסור חל על איסור בכולל, לא משכחת לה בשום אופן דלא יחול איסור חמץ על טבל. ואף בטבל שנתחמץ בפסח עצמו.

ולכאורה יש לומר, דבאופן זה לא חשוב

ודרשינן, מי שנאכל באנינות [באבילות של יום ראשון מהמיתה, שהיא מדאורייתא] יוצאים בו ידי חובת מצה. יצא מעשר שני זה שאין יוצאין בו, ואף לא בירושלים שהוא מותר שם באכילה. משום שאינו נאכל באנינות, אלא בשמחה! וכדכתיב ביה, "לא אכלתי באוני ממנו" — דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי עקיבא אומר: מדכתיב "מצות" בלשון רבים אף מצות של מעשר שני ריבה, שיוצאים בהן בירושלים. אם כן, מה תלמוד לומר "לחם עוני"? — למעט, פרט לעיסה שנילושה ביין ובשמן ובדבש! שאין יוצאים בה, לפי שאינה מצה של עניות. אלא מצה עשירה היא (4).

אלא אף משום "בל תאכל טבל". ולעולם משום "בל תאכל חמץ" נמי אית ביה.

ודחינן: מידי "בל תאכל חמץ בלבד" כתיב בקרא, שתוכל להקיש מזה דדוקא מין שאין בו איסור אחר יוצאין בו ידי מצה? והא לא כתיב "בלבד". ודי בכך שיש במין זה אף משום איסור חמץ, כדי שיוכלו לצאת בו ידי חובת מצה.

ומסקינן: אלא מהוורתא כדתיריך רב ששת! דהך ברייתא כרבי שמעון אזלא. ואין איסור חמץ חל על טבל.

תנו רבנן: יכול יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים [שהיא מקום אכילתו]? — תלמוד לומר: "לחם עוני".

בעל המאור. וחילק בין חלוטה, דלעולם אינה יכולה לבוא לידי חימוץ, לבין נילושה במי פירות, שיכולה לבוא לידי חימוץ אם ינתנו בה מים. ולכך שייך בה שימור מחימוץ, שלא יפלו בה מים.

ובדעת הרמב"ן יש לומר, דכל שמעצמו אינו יכול לבא לידי חימוץ, לא חשיב שימור בכך שמשמרו שלא יפול בו דבר אחר. ותליא דיין רבא לקמן [מ א], במה שצריך שימור לשמה בשעת היפוך התבואה. דלהסוברים דאינו אלא לכתחלה, לא חשיב עיקר שימור במה שמשמר מחמת דבר אחר. ואין יוצאים בשימור כזה. קהלות יעקב.

והמנחת חינוך במצוה. כתב חיישב את שיטת בעל המאור, דהא דכתב הירושלמי דאין יוצאים בחלוטה מהטעם הנ"ל, הוא לשיטתו. דיליף מ"ושמרתם את המצות", דאין צורך אוכל נפש מתיר ביום טוב, אלא מלישה ואילך. הרי דאית ליה דליכא שימור קודם לישא, ודלא כהבבלי לקמן [מ א]. ולכך מוכרח דיהיה שימור

4. ומכאן הוכיח הרמב"ן במלחמות ה' כדברי הר"ף [הובא בהערה 8], דבמי פירות עם מים איירי. דאי כדברי בעל המאור [דאיירי בלא מים], הרי אינו "לחם עוני". ותיפוק ליה דאין יוצאים בה, משום שאין חייבים על חימוצה כרת.

והלחם משנה בפרק ו הלכה ה כתב, דאין שייך טעם זה אלא במין שאין בו חיוב על חימוצו, וכגון אורז ודוחן. אבל אם אין בו כרת על חימוצו משום צורת הלישה, לא מתמעט ממצה.

וכבר הוזכרה סברה זו בדברי הרמב"ן. ודחאה מדברי הגמרא לעיל [לה א]. ויעוין שם בהערה 12.

עוד כתב הרמב"ן, דאי לשה בלא מים כלל, אין יוצא בה, משום דבעינן שימור דלישה לשם מצה. ואם אינה יכולה לבוא לידי חימוץ, לא שייכא בה שימור. ומקורו מהירושלמי, שכתב כן לענין מצה חלוטה.

ויעוין בחזון איש שכתב ליישב את שיטת

דברים הרבה! שגומרים עליו בליל פסח את ההלל, ואומרים עליו את ההגדה.

ומקשינן: וכי סבר רבי עקיבא דעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש, לא יוצאין בה? וחתניא: אין לשין עיסה בפסח ביין ושמן ודבש⁽⁶⁾!

ואם לש בהם — רבן גמליאל אומר: תשרף העיסה מיד⁽⁷⁾! שאף אם אפה אותה מיד, ולא השהה אותה כלום, הרי היא מחמיצה. לפי שממהרת היא להחמיץ יותר מסתם עיסה שנילושה במים, ואין אדם יכול לשומרה מחימוץ.

ואף דקאמר לעיל ריש לקיש, "מי פירות אין מחמיצין", לא קאמר אלא דאין חיבים על חימוצם כרת. משום שחימוצן רע, ועושה את העיסה לחמץ נוקשה. ואין איסורו אלא בלאו. מיהו, ממהרים הם להביא את העיסה לחימוץ נוקשה יותר ממים בעלמא.

והוינן בה: מאי טעמא דרבי עקיבא דלא דריש "עוני" לאנינות, כדדריש רבי יוסי הגלילי⁽⁵⁾?

ומשנינן: לא דריש כן, משום דמי כתיב "עוני" בוי"ו, דתשמע מיניה ענין אנינות [כדכתיב לא אכלתי באוני ממני, בוי"ו]? והרי "עני" כתיב, בלא וי"ו. הלכך משמע טפי לחם שדרכו של עני לאוכלו.

ורבי יוסי הגלילי לא אמר כרבי עקיבא, משום דאף דכתיב "עני" בכתיב חסר, מי קרינן "עני"? והרי "עוני" קרינן ביה! והמקרא מתפרש טפי על אנינות.

ורבי עקיבא אמר לך, האי דקרינן ביה "עוני", אינו ענין לאנינות, אלא אתא לכדשמאל.

דאמר שמואל: הא דקרינן ביה "לחם עוני", הוא משום שהמצה היא לחם שעונין עליו

6. ויש לעיין, לחכמים דאין אוסרים אלא לכתחלה, האם בערב פסח מותר ללוש אף לכתחלה. דיש לומר דלכתחלה אסור דוקא בפסח, שמא יחמיץ ויעבור על "בליראה". או לדכתחלה אסור משום דחיישינן שמא תחמיץ ולא יכיר בה שנתחמצה. ואם כן אף בערב פסח אוסר. שפת אמת.

7. ובמועד קאמר. אבל ביום טוב אסור לשורפה. דהא הבערה שלא לצורך הוא. רש"י.

וצריך לומר דהוא משום שיכול לבטלה קודם שתתחמץ. אבל בלאו הכי, היה מותר לשורפה אף ביום טוב. שכן היא שיטת רש"י לעיל [ו א], דלמאי דקיימא לן "מתוך שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך", אם עובר על החמץ מן התורה, מותר לבערו ביום טוב. והרי רש"י סבירא ליה

בלישה. אבל לדידן, שפיר מתקיים שימור לשמה אף בחלוטה, עוד מקודם הלישה.

5. ואף דמייתו לה דרשה ד"מצות מצות ריבה", קים לה לגמרא דהך ריבוי לא נאמר רק למעשר שני, אלא לעוד דברים [שהרי מרבינן מזה כמה וכמה דברים בהמשך הסוגיה]. ולכך פריך שפיר, אמאי. הוכרח לו לרבות אף מעשר שני מינה.

והא דאיצטריך ל"מצות מצות ריבה", היינו משום דבלאו הכי היה לו לדרוש נמי "עוני", על פי המקרא. פני יהושע.

[ובלאו הכי נתבאר לקמן, דאיצטריך ל"מצות מצות ריבה", כדי שלא נמעטו משום שאינו נאכל במושבות].

וחכמים אומרים: את שלשין בו, אף מקטפין בו. אבל את שאין לשין בו, כגון יין שמן ודבש, אף אין מקטפין בו! שאף הקיטוף בהם ממחר להחמיץ את העיסה.

ושוין כל התנאים דלעיל, שאין לשין את העיסה, במים פושרין [חמים במקצת]! לפי שהם ממחרים להחמיץ.

קתני מיהת, דרבי עקיבא לש את המצה ביין ושמן ודבש. וקשיא מדידה אדידה. דלעיל קאמר, "פרט לעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש", שאין יוצאין בה.

ומשנינן: לא קשיא. הא דממעט עיסה זו מ"לחם עוני, היינו בליל יום טוב ראשון, שאכילת מצה בו היא חובה, וכדכתיב "בערב תאכלו מצות". ואין יוצאין ידי חובה אלא בלחם עוני. וזו, מצה עשירה היא⁽⁹⁾.

וחכמים אומרים: אם לש בדיעבד את העיסה ביין ושמן ודבש, ושמר אותה מחימוץ, יאכל אותה! דקסברי, אפשר לשומרה מחימוץ.

ואמר רבי עקיבא: שבתי [שביתתי בפסח] היה אצל רבי אליעזר ורבי יהושע. ולשתי להם עיסה ביין ושמן ודבש, ולא אמרו לי דבר! ופליג על תנא קמא, והתיר אף ללוש בהם לכתחילה⁽⁸⁾.

ומסיימת הברייתא: ואף על פי שאין לשין בשמן או ביין או בדבש, מקטפין בו [טחין ומחליקים את פני העיסה לאחר לישתה ועריכתה, קודם האפיה]! שהקיטוף במי פירות אינו מחמיץ.

ומפרשינן: הך סיפא אתאן לתנא קמא, דאסר ללוש במשקין אלו לכתחלה. אבל לקטף בהם התיר.

מחמיצים כלל. אלא אינם ממחרים להחמיץ יותר מעיסה דעלמא. ואם הוא משמרה שלא תחמיץ ולשה כדין, שפיר דמי. שלטי גיבורים. ויעוין בקרבן נתנאל.

9. והרמב"ם בפרק ו הלכה ה כתב: מצה שלשה במי פירות, יוצא בה ידי חובתו בפסח. אבל אין לשין אותה ביין או שמן או דבש או חלב, משום לחם עוני, כמו שביארנו. ואם לש ואכל לא יצא ידי חובתו!

וכתב המגיד משנה, ראיתי מי שכתב, שאינו יוצא בנילושה במי פירות בלא תערובת מים. לפי שאנו צריכים שימור מחמץ. וכל שאינו מחמיץ, אין יוצאים בו ידי מצה. ומי פירות לבד אין מחמיצין, כדפסק הרמב"ם בפרק ה. והוא כטענת הרמב"ן על בעל המאור [יעוין בהערה 4].

ויעוין בלחם עוני משנה שכתב, דלא מקשינן

בריש "אלו עוברין", דחמץ נוקשה ישנו ב"בל יראה". רש"ש. ויעוין בצ"ח שפירש, דרש"י לשיטתו, דאחר זמן איסורו השבתתו בכל דבר. ולכך כיום טוב לא ישרפנו.

8. ואיירי בנתן אף מים עם היין והשמן. דומיא ד"קטוף" השנוי בהמשך הברייתא, דודאי איירי כשנילושה העיסה במים. ואף בהכי אין מחמיצים. רי"ף.

ופסק כדברי רבי עקיבא, משום דבסמוך עבד רבי יהושע בן לוי כוותיה.

אבל בעל המאור נחלק עליו. וכתב, דרבי יהושע בן לוי איירי בלא נתינת מים.

ואף הרא"ש תמה בדבריו. דהא עם מים פשיטא דמחמיצין. כדמוכח מהא דאיתא לקמן, ד"ותיקא במיא ומילחא אסירי".

ודבריו תמוהים. שהרי לא כתב הרי"ף דאינם

לבניו: **יומא קמא לא תלושו לי** את המצה **בדובשא**. מפני שאין זה לחם עוני. אבל **מכאן ואילך, לושו לי בדובשא!**

ואיבעית אימא: לעולם אמר להם ללוש **בחלבא**. ובאופן שאין לחוש בו להרגל עבירה. וכגון **הא דאמר רבינא: עיסה כגודל עין תורא** [עין של שור], **שרי** ללושה בחלב! שכיון שהיא מועטת, אין לחוש שמא יאכלנה עם בשר. שהרי אינו משהה אותה, אלא אוכלה מיד.

והבא נמי, בעובדא דרבי יהושע בן לוי, ציוה לבניו ללוש לו בחלב עיסה קטנה **כעין תורא**.

שנינו בבביתא: **ושוין, שאין לשיין את העיסה בפושרין!**

והוינן בה: **ומאי שנא ממנחות**, שאף הן אינן באות חמץ אלא מצה. **ותנן: כל המנחות נילושות בפושרין, ומשמרן שלא יחמצו!** ואמאי לענין פסח אמרינן, שאי אפשר לשומרן מחימוץ? (12)

והא דלש רבי עקיבא בייך ושמן ודבש, היה **ביום טוב שני** [חול המועד]! שאין חיוב באכילת מצה כל ששה ימים, אלא רשות היא. שאם רוצה לאכול מין דגן אסור לאוכלו חמץ אלא מצה (10). ואף מצה עשירה שאינה לחם עוני מותרת באכילה, לפי שאין בה חשש חימוץ.

וכדאמר **הו רבי יהושע בן לוי לבניה** [לבניו]: **יומא קמא של פסח לא תלושו לי** את המצה **בחלבא** [בחלב] (11). לפי שאין זה לחם עוני. ואין יוצאים בו ידי חובת מצה בלילה הראשון. אבל **מכאן ואילך**, בשאר ימי הפסח, **לושו לי** את המצה **בחלבא!** לפי שאין בהם חובת אכילה מצה, ולא בעינן אז לחם עוני.

ותמהינן: איך אמר להם כן? **והתניא: אין לשיין את העיסה בחלב**, אף כל ימות השנה. **ואם לש בחלב, כל הפת אסורה. מפני הרגל עבירה!** דחיישינן שמא יאכל עמה בשר, ויעבור על אסור בשר בחלב.

ומשנינן: **אלא הכי קאמר רבי יהושע בן לוי**

זכר למצה שאכלו אבותינו. ואף שאין חיוב באכילת מצה כל שבעה, מכל מקום כשאוכלה, צריך שיאכל כדרך שאכלו אבותינו. שהרי אף מטעם זה אסור חמץ כל שבעה, זכר ל"עוגות מצות כי לא חמץ" [אלא שהוא כתב כן להוה אמינא דגמרא, ולא אליבא דאמת].

11. **ובעל המאור** כתב לחלק בין חלב לייך ושמן. שייך ושמן עם מים מחמיצים מיד. אבל חלב אינו ממהר להחמיץ. וכבר דחו דבריו הראב"ד והרמב"ן. דודאי שכל המשקין שוין בדבר.

12. ולכאורה קשה, דלמאי דכתבו התוספות

חמץ למצה, אלא רק לענין המיץ. דבעינן במצה כאותו מין שישנו בחמץ [ויעוין שם, שכבר דחה הרמב"ן דרך זו].

והרדב"ן [חלק ג סימן עד], דחק בדברי הרמב"ם, שיוצא דוקא כשלא במי פירות שעירב בהם מים. דאז היא באה לידי חימוץ.

10. ובפירוש רבינו יהונתן מלוניל פירש בדעת תנא קמא, דאין לשיין בשמן ויין אף בלא מים, משום דהוה מצה עשירה. וכל שבעה ימים אסור לאכול מצה עשירה. דהא כתיב "שבעת ימים תאכל מצות לחם עוני". ואתא רבי עקיבא לחלוק בזה, והתיר בכל ששה ימים.

והוסברה דיעה זו ברבינו דוד, דהוא משום

בני אהרן הכהנים, וקמין משם מלא קמזו. שמע מינה, דוקא עבודות שמקמיצה ואילך הן מצות כהונה, ואינן כשירות בזר. אבל כל העבודות שעד הקמיצה, אינן ממצות כהונה.

מכאן לימד על היציקה של השמן, ועל הבליחה של המנחה, שהיא כשירה בכל אדם, ואפילו בזר.

והרי הלישה והאפיה קודמות ליציקה. שהרי כך הוא סדר המלאכות במנחת מאפה תנור או מחבת או מרחשת. קודם אופין אותן, ואחר כך פותחין אותן, ואחר כך יוצקים עליהן את השמן, ובוללין אותן. ואם היציקה כשירה בזר, ודאי שהלישה כשירה בו. ואיך אמרת, דלישה אינה על ידי הכהנים הזריזין?

ומשנינן: **לישה, נהי דבזריזין ליתא בדוקא,** אלא אף בזר היא כשירה, מיהו דוקא במקום זריזין איתא! שמלישה ואילך נעשית המנחה בעזרה בלבד. שהרי התנור והמחבת והמרחשת שבהם נאפית המנחה, כלי שרת הם⁽¹³⁾.

ובדאמר מר: **כלילה כשירה בזר.** אבל אם נעשית חוץ לחומת העזרה, הרי היא פסולה! שלאחר שנתקדשה בקדושת הגוף על ידי כלי השרת, הרי היא נפסלת ביוצא.

ומשנינן: מלאכת המנחות נעשית על ידי הכהנים, שהם זריזין ויודעים לשמור היטב מחימוץ. ואם אמרו בזריזין שהם משמרים מחימוץ אף בלישה בפורשין, וכי יאמרו כן אף בלישת המצה לפסח, שהיא מסורה לכל, ואף למי שאין זריזין?!

ושוב מקשינן: **אי הכי, נימא במנחות, דמילתא נמי לתית!** שנתיר אף ללותר [לשרות את החיטין במים] ולכותשן כדי להסיר את מורסנו, בשביל שתהא סולתן נקיה. ולא ניחוש שיחמיצו החיטין מחמת כן, שהרי כהנים זריזין הם.

אלמה, אמר רב זירא, אמר רבה בר ירמיה, אמר שמואל: חיטין של מנחות אין לותרתין אותה, לפי שהם באים בכך לידי חימוץ. אלמא, אף בזריזין חיישינן לחימוץ.

ומשנינן: **לישה בזריזין איתא.** שהרי לשין את המנחות בעזרה, על ידי הכהנים. אבל לתיתה ליתא בזריזין! שאין הכהנים לותרתין את החיטין, אלא הזר המקריב את המנחה לותרת אותן בביתו, ומביא לעזרה את הסולת לאחר טחינתה.

ושוב מקשינן: וכי לישה מי איתא דוקא בזריזין? והכתיב במנחה, **"ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה"**. והדר כתיב **"והביאה אל**

13. ואף דהלישה עצמה לא היתה בכלי שרת, מכל מקום היו לשים אותה בסמוך לתנור, כדי שלא תחמיץ. תוספות.

עוד פירש רבינו אפרים בר אפרים הגיבור, דבהכרח היו לשין אותה בעזרה. שהרי מדדו את הסלת בעשרון של קודש, ונתקדשה בו בקדושת הגוף.

במנחות נה א, דאזלא סוגיין כמאן דאמר "מדת יבש לא נתקדשה", למה יהא אסור ללושן בפורשין? והרי עדיין לא נתקדשו. ואם יחמיצו יחמיצו. אלא שאם ניכר בהם שלא החמיצו, הרי הן כשירות. ויש לומר, דמדקתני בסיפא "ומשמרן שלא יחמיצו", משמע דאיירי בשכבר נתקדשו. שפת אמת.

תנו רבנן: יכול יוצא אדם ידי חובתו בפסח, במצה של בכורים? — תלמוד לומר: "בכל מושבותיכם תאכלו מצות". אין יוצאים אלא במצה הנאכלת בכל מושבותיכם. יצאו בכורים שאין יוצאין בהם. לפי שאין נאכלין בכל מושבותיכם, אלא בירושלים בלבד — דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי עקיבא אומר: מטעם אחר אין יוצאין במצת בכורים. לפי שהוקשו מצה ומרור זה לזה. כדכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו". מה מרור, אין יוצאין בו אלא בירק שאינו בדין בכורים [שהרי אין מביאים בכורים אלא משבעת המינים], אף מצה, אין יוצאין אלא במצה שאינה בכורים⁽¹⁵⁾.

ואי תאמר, מה מרור יוצאין בו רק בירק שאין במינו בכורים, אם כן אף מצה אין יוצאין אלא במצה שאין במינה בכורים. לפיכך, אוציא חטין ושעורין שאין יוצאין^{12-ב} בהן ידי חובת מצה, לפי שמשבעת המינים הן, ויש במינן ביכורים. לא כן הוא. שהרי תלמוד לומר: "בערב תאכלו מצות". אף מצות חטין ושעורין ריבה.⁽¹⁾

וכיון שהעזרה היא מקום שהכהנים מצויין בו, רואים הם את הזר בלישתו. והם מלמדים אותו להזהר מחימוץ.

לאפוקי לתיתה, דאינה בזריזין, ואף לא בעזרה שהיא מקום זריזין! אלא נעשית על ידי זרים, אף מחוץ לחומת העזרה. הלכך אין לותתין את המנחות. שהרי יש לחוש בה לחימוץ.

ותו הוינן: ומאי שנא שאר מנחות ממנחת העומר, שאף היא אינה באה חמץ. ותניא: מנחת העומר, לותתין אותה, וצוברין אותה [עורמים אותה בערימה], כדי שיזובו המים שנלתתה בהם! והרי אין הלתיתה נעשית בזריזין, ולא במקום זריזין, ואמאי לא חיישינן בה לחימוץ⁽¹⁴⁾?

ומשינינן: מנחת העומר היא קרבן ציבור. וציבור שאני! לפי שכל עסקיה נעשים על פי בית דין. ונזהרים בה היטב מחימוץ. הלכך, אין לחוש בה שתחמיץ על ידי הלתיתה. מה שאין כן במנחות יחיד, חיישינן שמא בשעת הלתיתה לא ישמור כראוי את החיטין מחימוץ.

מעשר שני ממצה. ונימא, מה מרור אינו מעשר שני [שאינו מעשר רק מן התורה], אף מצה כן. רבי עקיבא איגר.

ויעוין בצל"ח שהקשה כן. והוסיף להקשות גם מחלה ותרומה לכהנים, אמאי יוצאים בהן? והלא אינן נוהגות במרור.

1. ואין להקשות, דאם כן נוציא אף שאר מיני דגן, שהרי יש במינן ביכורים [שכוסמין מין חטיין, ושיפון ושכולת שועל מין שעורים], שהרי בהכרח המצה באה מן הדגן. דהא "לחם" בעינן. ואם כן אין למעט אלא חטיין ושעורים

14. ולכאורה אין שייכת קושיה זו לסוגיין. אלא קושיה בפני עצמה היא. מאי שנא מנחת העומר משאר מנחות לענין לתיתה.

אך יש לומר, דלולא מאי דאמרינן, היה אפשר ליישב, דשאני עומר דמתחילת קצירתו הוא נעשה לשם העומר, ולכן נזהרים בו טפי מחימוץ. אבל לאחר דאמרינן, דאף במצה הנעשית לשמה אסרינן ללוש בפושרין, ולא סמכינן על כך שיהרו בו מחימוץ, שוב תיקשי ממנחת העומר. צל"ח.

15. וצריך עיון, אם כן נמעט מהאי טעמא אף